

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

УДК 172:615.15

МАЛЯРЧУК ТАМАРА ЮРІЇВНА

**РОЗВИТОК САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ОФІЦЕРІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЗАСОБАМИ
КОМПЬЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор
АНТОНОВА Олена Євгеніївна,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
завідувач кафедри педагогіки, професійної
освіти та управління освітніми закладами.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
ЯГУПОВ Василь Васильович,
Національний університет оборони
України імені Івана Черняховського,
професор кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту,
м. Київ;

кандидат педагогічних наук
КОЛЕСНИКОВА Ірина Василівна,
КЗ «Житомирський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради,
старший викладач кафедри методики
викладання навчальних предметів.

Захист відбудеться 29 вересня 2020 року о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.053.01 у Житомирському державному університеті імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, 2-й поверх, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися на сайті http://zu.edu.ua/avto_ped.html та в бібліотеці Житомирського державного університету імені Івана Франка (10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40).

Автореферат розісланий 28 серпня 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.Л. Яценко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність досліджуваної теми зумовлена процесом інтеграції України у світовий освітній простір, розвитком міжнародних зв'язків та співробітництвом у політичній та військовій сферах, що здійснюється тільки за наявності висококваліфікованих спеціалістів. Удосконалення системи підвищення рівня кваліфікації спеціалістів, доведення її до рівня міжнародних стандартів висуває нові вимоги до педагогічної науки та практики професійної діяльності, які сформульовані в законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти України, Національній програмі інформатизації, Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні, Указі Президента України № 928/2000 та наказах Міністра оборони України (№ 4 від 09.01.2020 р. «Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти», № 767 від 16.11.2012 р. «Про напрями та завдання щодо удосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України»), наказі Міністра освіти і науки України № 466 від 25.04.2013 р. («Про затвердження Положення про дистанційне навчання»).

Відповідно на рівні сучасної теорії та методики професійної військової освіти нагально постає проблема оптимізації професійної діяльності, перепрофілювання сучасного фахівця. Серед завдань, що визначаються в цих документах як пріоритетні, є активізація самоосвітньої діяльності та впровадження сучасних комп'ютерних технологій в освітній процес ЗВО військового спрямування.

В окресленій площині особливо гостро постає завдання ефективного використання комп'ютерних технологій у підготовці офіцерів, які забезпечують обороноздатність і територіальну цілісність української держави та мають відповідати найсучаснішим вимогам, зокрема в сфері інформатизації та використання сучасних технологій у військовій справі. Проте стан упровадження комп'ютерних технологій у процес підготовки фахівців військової сфери засвідчує його відставання від потреб часу та вимог професійної діяльності. Це вимагає розроблення та впровадження моделі розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів Збройних сил України засобами комп'ютерних технологій, його організаційно-методичного та нормативного забезпечення.

Аналіз філософської, психолого-педагогічної та науково-методичної літератури свідчить, що певні аспекти проблеми самоосвітньої діяльності та її організації розкрито в працях Л.С. Виготського, І.Я. Лернера, Н.Ф. Тализіної, Л.В. Жарова, Л.Г. Лемберга, С.Е. Касіанц та ін. Методи підвищення самоосвітньої активності стали предметом дослідження таких учених, як А.М. Алексюк, О.Г. Ковальов, Н.В. Кузьміна та ін. Важливі теоретичні

положення щодо управління самостійною пізнавальною діяльністю сформульовано у наукових розвідках, присвячених програмованому (В.П. Беспалько, Н.Ф. Тализіна) і дистанційному (В.Ю. Биков, В.М. Монахов, О.В. Олійник, О.М. Спірін та інші) навчання. Про дидактичні та психолого-педагогічні аспекти використання комп'ютерних технологій у процесі навчання йдеться в працях Є.А. Барахсанової, П.Я. Гальперина, Є.Д. Нелунової, Т.В. Волошиної, В.М. Рябцева та ін., де простежується взаємозв'язок та взаємозумовленість підвищення якості навчання в результаті розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів, що є актуальним в умовах освіти дорослих, коли основна частина навчального матеріалу виноситься на самостійне опрацювання. Проблемою самостійної діяльності займалися В.А. Козаков, П.І. Підкасистий, В.К. Буряк. Наукові положення щодо організації самоосвітньої роботи обґрунтовано в дисертаціях Н.І. Бойко, І.М. Бендери, С.М. Кустовського, Н.Г. Сидорчук (виокремлення умов підвищення ефективності самоосвітньої діяльності); Л.Л. Головка, М.М. Солдатенка (формування самостійної пізнавальної діяльності); Ю.М. Атаманчук, Л.В. Онучак (висвітлення організаційно-педагогічних умов формування самоосвітньої компетентності у суб'єктів навчання).

Залучення комп'ютерних технологій у процес навчання було розглянуто в працях В.П. Беспалька, Б.С. Гершунського, Е.С. Полат та ін. Дослідженню освітнього процесу військовослужбовців Збройних сил України присвячені наукові роботи В.В. Ягупова (загальнодидактичні основи навчання військовослужбовців строкової служби), М.І. Нещадима (дослідження військової освіти України), А.О. Афанасьєва (педагогічні основи військово-патріотичного виховання військовослужбовців строкової служби), М.Г. Горліченка (педагогічні умови адаптації курсантів до навчання у вищих військових

Проте теоретичний аналіз результатів наукового пошуку у визначеному напрямі засвідчив про недостатність системного розгляду проблеми розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів ЗС України засобами комп'ютерних технологій, що виявляє низку *суперечностей* між: динамічним використанням комп'ютерних технологій в освіті та традиційними підходами до професійної підготовки офіцерів; необхідністю впровадження інноваційних комп'ютерних технологій та наявними умовами і ресурсним забезпеченням цього процесу в професійній підготовці офіцерів; доцільністю застосування комп'ютерних технологій у військовій професійній діяльності та недостатньою готовністю офіцерів до їх використання для розвитку самоосвітньої компетентності.

Актуальність проблеми, необхідність розв'язання зазначених суперечностей зумовили вибір теми дослідження: **«Розвиток самоосвітньої компетентності офіцерів Збройних сил України засобами комп'ютерних технологій»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в межах науково-дослідної теми «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка (державний реєстраційний номер 0110U002274). Тему дисертації затверджено вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 5 від 27.12.2013 р.) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 28.01.2014 р.).

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці моделі розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів Збройних сил України засобами комп'ютерних технологій та методики її реалізації.

Відповідно до мети окреслено **завдання дослідження:**

1. Проаналізувати стан дослідження проблеми формування та розвитку самоосвітньої компетентності суб'єктів навчання в педагогічній науці та практиці професійної підготовки фахівців в умовах освіти дорослих.
2. Обґрунтувати структуру самоосвітньої компетентності офіцерів Збройних сил України.
3. Визначити критерії та показники оцінювання сформованості самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій.
4. Розробити модель розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ та поетапну методику її реалізації засобами комп'ютерних технологій.
5. Експериментально перевірити ефективність авторської моделі розвитку самоосвітньої компетентності засобами комп'ютерних технологій.

Об'єкт дослідження – підготовка офіцерів Збройних сил України до самоосвітньої професійної діяльності.

Предмет дослідження – модель розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів Збройних сил України засобами комп'ютерних технологій та методика її реалізації.

Методи дослідження. Досягнення мети і розв'язання поставлених завдань передбачало використання таких методів: *теоретичних*: аналіз філософської, соціологічної, психолого-педагогічної літератури та передового педагогічного досвіду, систематизація та логічне узагальнення – для теоретичного обґрунтування структури самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій; класифікація – з метою визначення критеріїв, показників і рівнів оцінювання сформованості самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій; *емпіричних*: анкетування, педагогічний експеримент – для визначення ефективності моделі розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ засобами комп'ютерних технологій; моделювання – з метою розроблення та наукового обґрунтування моделі розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів засобами

комп'ютерних технологій; *статистичних* – методи математичної статистики, для кількісної та якісної обробки емпіричних даних.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова, Військового інституту телекомунікації та інформатизації імені героїв Крут, кафедри військової підготовки Національного авіаційного університету, кафедри військової підготовки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», військових частин А1789, А0563, А1476. На різних етапах дослідження експериментальною роботою було охоплено 299 офіцерів.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у тому, що:

вперше теоретично обґрунтовано та розроблено модель розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів, яка включає методологічно-цільовий, змістовий, технологічний та діагностико-результативний блоки та поетапну методику її реалізації засобами комп'ютерних технологій (підготовчий, організаційно-діяльнісний та діагностичний етапи); проаналізовано сутність та взаємодію базових понять «самоосвітня компетентність офіцерів ЗСУ» та «розвиток самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій»; обґрунтовано структурні компоненти самоосвітньої компетентності офіцерів: мотиваційний, організаційний, процесуально-інформаційний, особистісний, контрольо-рефлексивний; визначено критерії (ціннісно-мотиваційний, організаційно-процесуальний, когнітивно-технічний, інформаційно-діяльнісний, контрольо-оцінний), показники та охарактеризовано рівні (високий, середній, низький);

удосконалено зміст, форми й методи розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій;

подальшого розвитку набули теоретичні положення щодо сутності феномену самоосвітня компетентність, її ролі та розвитку у професійній та повсякденній діяльності офіцерів.

Практичне значення одержаних результатів полягає: в експериментальній апробації поетапної методики впровадження авторської моделі розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій; в дослідно-експериментальній перевірці стану її сформованості у офіцерів; розробці та практичній реалізації програми дистанційного навчального курсу «Підготовка до самоосвітньої діяльності засобами комп'ютерних технологій», який може бути використаний у процесі вдосконалення навчальних планів та робочих програм професійної підготовки офіцерів.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес ВВНЗ у межах індивідуальної та самостійної підготовки, а також навчальних програм

підготовки офіцерів запасу у Військовому інституті телекомунікації та інформатизації імені героїв Крут (акт № 515 від 16.05.2018 р.), кафедри військової підготовки Національного авіаційного університету (акт № 751 від 15.05.2018 р.), кафедри військової підготовки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (акт № 451 від 20.06.2019 р.), у військовій частині А1789 (акт № 463 від 12.09.2019 р.), у військовій частині А0563 (акт № 335 від 15.09.2019 р.), у військовій частині А1476 (акт № 614 від 16.01.2020 р.).

Апробація результатів дисертації здійснювалася шляхом їх обговорення на науково-практичних конференціях різного рівня:

міжнародних: «Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість» (Острог, 2014, заочна), «Управління якістю підготовки фахівців» (Одеса, 2014, заочна), «Міжнародний науковий форум: наука і практика в сучасному світі» (Київ, 2014 р., очна), «1025-річчя історії освіти в Україні: традиції, сучасність та перспективи» (Київ, 2014, очна), «Наука и новый мир» (Горлівка, 2015, очна), «Advanced Distributed Learning Conference» (Болгарія, Софія, 2014, очна), «Advanced Distributed Learning Workshop» (Румунія, Бухарест, 2015, очна), «English Military Terminology Course» (Польща, Варшава, 2015, очна), «Тактична медицина в Україні. Запровадження тренувальних і навчальних програм в силових та правоохоронних структурах і їх ВВНЗ» (Київ, 2016, очна), «The EU and International Conflicts: Current and Future Developments to Improve European Crisis Management and Conflict Prevention in Fragile and Conflict-Affected Countries» (Київ, 2016, очна), «Стан та особливості організації мовної підготовки в ВВНЗ» (Київ, 2016, очна), «Електронні навчальні курси для перекладачів та юристів та їх сертифікація» (США, Сан Антоніо, 2016, очна), «The EU and International Conflicts: Current and Future Developments to Improve European Crisis Management and Conflict Prevention in Fragile and Conflict-Affected Countries» (Одеса, 2016, очна), «The EU and International Conflicts: Current and Future Developments to Improve European Crisis Management and Conflict Prevention in Fragile and Conflict-Affected Countries» (Київ, 2018, очна), «Using Adaptive Technologies to Transmit Multimedia Content over Radio Channels» (Одеса, 2018, очна);

всукраїнських: «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» (Переяслав-Хмельницький, 2014, заочна), «Наука України: перспективи та потенціал» (Одеса, 2014, заочна), «Сучасна освіта і наука в Україні: традиції та інновації» (Одеса, 2014, заочна), «Придніпровські соціально-гуманітарні читання» (Кіровоград, 2014, очна), «Мовні дисципліни в контексті розвитку сучасної вищої школи» (Харків, 2014, заочна), «Проблеми створення, розвитку та застосування високотехнологічних систем спеціального призначення» (Житомир, 2014, очна); науково-методологічних семінарах

кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Житомирського державного університету імені Івана Франка (2014-2020 роки).

Публікації. Основні теоретичні положення й висновки дослідження відображено в 28 публікаціях автора, серед яких: 5 статей – у провідних наукових фахових виданнях України, 8 статей – в зарубіжних науково-періодичних виданнях, 13 статей – у збірниках наукових праць та матеріалах конференцій, 2 навчально-методичних посібника.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (235 найменувань, з них 64 – іноземною мовою) та 5 додатків. Повний обсяг дисертації – 268 сторінок, з яких 195 – основного тексту. У роботі наведено 10 рисунків, 15 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження; визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет; сформульовано наукову новизну, теоретичне та практичне значення; визначено етапи експериментальної роботи та охарактеризовано методи; наведено дані щодо експериментальної бази, апробації та впровадження одержаних результатів в практику діяльності військових частин та освітній процес ВВЗО у межах індивідуальної та самостійної підготовки, а також в процес підготовки офіцерів запасу.

У **першому розділі** – «**Теорія і практика розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів Збройних сил України засобами комп'ютерних технологій**» – представлено результати теоретичного аналізу проблеми дослідження; здійснено аналіз базових понять дослідження; обґрунтовано теоретичні основи розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій.

При вивченні широкого кола наукових джерел дослідження визначено значущість самоосвіти в професійній підготовці фахівців. З'ясовано доцільність вибору структури самоосвітньої компетентності фахівців різних напрямів. Охарактеризовано сутність понять «самоосвіта», «самоосвітня компетентність» у філософській, психологічній, соціологічній та педагогічній літературі.

На основі осмислення і критичного аналізу наукової літератури сформульовано авторське тлумачення поняття «розвиток самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ засобами комп'ютерних технологій» як цілеспрямованого процесу кількісних та якісних змін у мотиваційній, пізнавальній сфері, поведінці офіцера та професійній діяльності, який спрямований на формування та вдосконалення знань, умінь і навичок самоорганізації, самоконтролю, самоуправління та рефлексії в межах індивідуальної та самостійної підготовки в ЗСУ за допомогою програмних

продуктів навчального призначення, автоматизованих систем управління освітнім процесом, засобів дистанційного навчання.

Проаналізовано стан розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів та досвід застосування комп'ютерних технологій в ЗСУ. Уточнено сутність поняття «*комп'ютерні технології*» як сукупності технологічних інструментів і ресурсів, які використовуються для розвитку вмінь і навичок самоосвітньої діяльності. Охарактеризовано види комп'ютерних технологій: *веб-технології першого, другого та третього покоління*. Визначено поняття електронне навчання, дистанційне навчання та мобільне навчання, їх відмінності та взаємозв'язок як форм організації освітнього процесу із застосування комп'ютерних технологій.

Окреслено загальнонаукові засади дослідження. Обґрунтовано значущість провідних методологічних підходів, реалізація яких забезпечує розвиток самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ засобами комп'ютерних технологій, а саме: *системного* (передбачає поєднання в єдине ціле методичних напрямів, технологій, методів, прийомів, форм і засобів розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ); *андрагогічного* (забезпечує розвиток особистості офіцера з урахуванням досвіду самоосвітньої діяльності засобами комп'ютерних технологій, які є більш ефективними в освіті дорослих); *діяльнісного* (визначається реалізацією взаємодії офіцера з іншими учасниками освітнього процесу в межах єдиного відкритого веб-середовища, що передбачає застосування засобів комп'ютерних технологій); *суб'єктно-орієнтованого* (реалізація якого дає можливість створити та організувати самоосвітній процес з урахуванням особистих компетенцій, рівня набутого досвіду, психологічних особливостями та потреб); *технологічного* (передбачає комп'ютеризоване управління освітнім процесом); *компетентнісного* (забезпечує практичне застосування знань, умінь і навичок, індивідуальних прийомів і технік, успішного досвіду в професійній, освітній та повсякденній діяльності).

У другому розділі – «**Розвиток самоосвітньої компетентності офіцерів Збройних сил України засобами комп'ютерних технологій**» – представлено змістову структуру самоосвітньої компетентності офіцерів; охарактеризовано критерії, показники оцінювання і рівні її сформованості; розроблено авторську модель реалізації визначеного процесу.

За результатами наукового пошуку в структурі самоосвітньої компетентності офіцерів виокремлено п'ять основних компонентів: мотиваційний, організаційний, процесуально-інформаційний, контрольнорефлексивний, особистісний. *Мотиваційний* передбачає наявність бажання, мотивації, самомотивації здійснювати самоосвітню діяльність, сформованість потреби у її систематичній реалізації, спрямованість на саморозвиток. *Організаційний* – визначається наявністю вміння планувати та організовувати самоосвітню діяльність; володіння якістю самоорганізації. Організаційний

компонент є основою для чіткої побудови процесу розвитку самоосвітньої компетентності військовослужбовців. *Процесуально-інформаційний* компонент характеризується самокеруванням рухом від пізнавальної мети до результату самоосвітньої діяльності, функціональністю інформаційно-пошукових знань, умінь і навичок, їх самостійним вдосконаленням; здатністю і готовністю працювати з інформацією, використовувати інформаційні технології. *Контрольно-рефлексивний* включає вміння самоаналізу та самооцінки самоосвітньої діяльності, самоконтролю та саморегуляції в процесі розвитку самоосвітньої компетентності. *Особистісний компонент* забезпечує безпосередній вплив на формування та розвиток умінь і навичок всіх ін. складових самоосвітньої компетентності офіцерів, оскільки поєднує в собі психологічні особливості, якості, технічні вміння і навички, які впливають на ефективність досліджуваного процесу.

Відповідно до структури самоосвітньої компетентності офіцерів визначено критерії оцінювання її сформованості: *ціннісно-мотиваційний* (для оцінювання мотиваційної сфери, потреб, інтересів щодо самоосвіти та професійної діяльності); *організаційно-процесуальний* (для виявлення знань, умінь і навичок самостійної організації освітнього процесу); *інформаційно-діяльнісний* (для реалізації вмінь і навичок аналізу, синтезу та обробки інформації в освітніх цілях); *контрольно-оцінний* (для здійснення самоконтролю, самоаналізу та самоуправління засобами комп'ютерних технологій у самоосвітній діяльності); *когнітивно-технічний* (для дослідження впливу – позитивного чи негативного, сприйняття засобів комп'ютерних технологій, попереднього досвіду). Визначено й охарактеризовано *три рівні* розвиненості самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій: *високий, середній, низький*.

Теоретично обґрунтовано авторську *модель розвитку самоосвітньої компетентності ЗСУ засобами комп'ютерних технологій* як комплекс взаємопов'язаних блоків освітнього процесу, що забезпечують розвиток знань і умінь самоосвітньої діяльності з використанням форм, методів, засобів комп'ютерних технологій в освітньому процесі та мають на меті розкрити особливості структури, послідовність, зв'язок цих елементів. Модель містить чотири блоки: *методологічно-цільовий* (мета, завдання, підходи, мотиваційно-ціннісні орієнтації офіцера); *змістовий* (види освіти, нормативна база, зміст освіти); *організаційно-технологічний* (форми організації освітнього процесу, методи навчання, засоби комп'ютерних технологій); *діагностично-результативний* (компоненти самоосвітньої компетентності офіцерів, критерії оцінювання та рівні її сформованості, результат) (рис. 1).

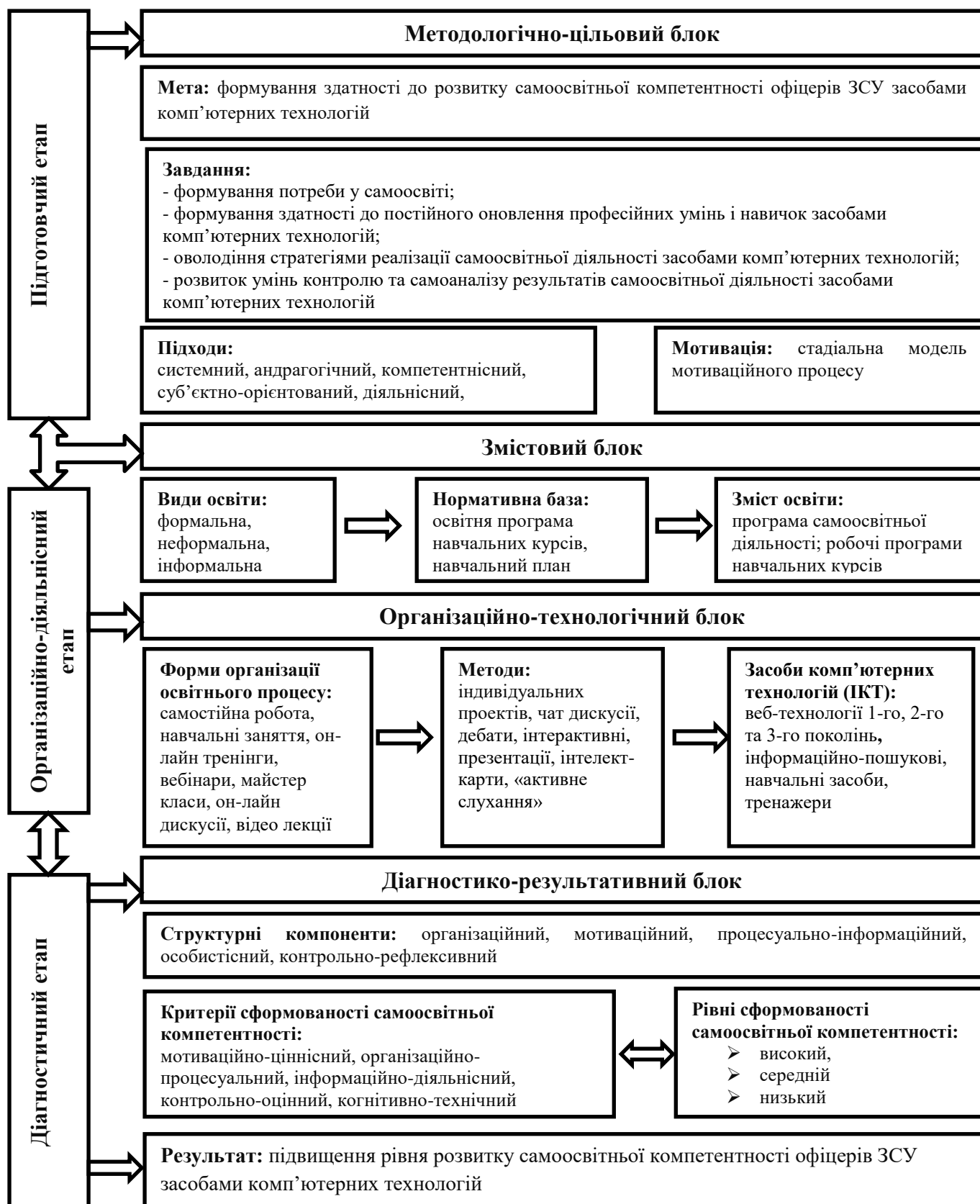

Рис. 1. Модель розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ засобами комп'ютерних технологій

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка моделі розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів Збройних сил України засобами комп'ютерних технологій» – представлено програму експериментальної роботи; окреслено зміст та проаналізовано результати констатувального етапу; представлено реалізацію авторської моделі; проаналізовано та узагальнено основні висновки щодо перевірки її ефективності.

З метою виявлення рівнів сформованості самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ проведено констатувальний етап педагогічного експерименту з метою: вивчення мотиваційної сфери офіцерів, орієнтованої на розвиток їхньої самоосвітньої компетентності; визначення рівнів її сформованості; виявлення в офіцерів знань самоосвітньої діяльності, технічних умінь та навичок, попереднього наявного позитивного або негативного досвіду розвитку самоосвітньої компетентності засобами комп'ютерних технологій.

На основі узагальнення результату проведеного дослідження зазначено, що у переважній більшості офіцерів ЗСУ рівень розвитку самоосвітньої компетентності залишається невисоким. Дослідження показників мотиваційно-ціннісного, організаційно-процесуального, інформаційно-діяльнісного, контрольного-оцінного, когнітивно-технічного критеріїв оцінювання сформованості компонентів самоосвітньої компетентності офіцерів засвідчило, що рівень їх розвиненості у респондентів можна охарактеризувати як низький межах 34,5 % – 60,8 %.

Окреслено проблеми розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ засобами комп'ютерних технологій: низький рівень мотивації, самоорганізації, самоуправління, самооцінювання, недостатньо розвинені навички аналізу інформації та пошуку власних прийомів навчання. Результати дослідження дозволяють стверджувати, що процес розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій здійснюється на недостатньому рівні та потребує вдосконалення.

На формульовальному етапі експерименту впроваджено авторську модель розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій. Методика реалізації моделі включає підготовчий, організаційно-діяльнісний та діагностичний етапи, а також відповідні форми, методи і засоби.

На підготовчому етапі здійснено діагностику рівня сформованості самоосвітньої компетентності офіцерів, вибір оптимальних форм і методів підвищення мотивації та ціннісного ставлення до самоосвітньої діяльності засобами комп'ютерних технологій, проведено діагностику індивідуальних психологічних характеристик офіцера за допомогою авторського тестування з використанням засобів проективної діагностики з метою індивідуалізації освітнього процесу в межах реалізації адрагогічного, суб'єктно-орієнтованого, технічного, діяльнісного підходів. Підготовчий етап передбачав постановку мети, завдань та стимулювання мотивації, організацію освітнього веб-

середовища для провадження самоосвітньої діяльності засобами комп'ютерних технологій. У процесі експерименту також відбувалося визначення послідовності дій та розробки методологічного та технологічного забезпечення освітнього процесу, планування часу.

На організаційно-діяльнісному етапі запроваджено мобільний додаток «Advanced Distributed Learning», за допомогою якого здійснювалась реалізація поставлених завдань, що передбачало імplementування дистанційного навчального курсу «Підготовка до самоосвітньої діяльності засобами комп'ютерних технологій», впровадження якого здійснювалося в ході індивідуальної та самостійної підготовки офіцерів ЗСУ. Цей етап передбачав застосування найбільш ефективних форм (вебінарів, майстер-класів, дискусій, он-лайн тренінгів тощо), методів (методи «DMAIC», «Active Listening», «SMART», кейс-метод тощо) та засобів (автоматизовані системи управління освітнім процесом (електронні та мережеві журнали, електронні органайзери тощо), відеоролики, соціальні мережі, освітні форуми, блоги, тощо).

Завданням діагностичного етапу визначено проведення самоаналізу результатів самоосвітньої діяльності та окреслення шляхів покращення результатів самоосвітньої діяльності засобами комп'ютерних технологій. Самоаналіз відбувався за допомогою автоматизованої системи управління (АСУ) освітнім процесом із встановленою періодичністю та після завершення плану самоосвітньої діяльності, розробленого та імplementованого особисто офіцером на початку дослідження. АСУ генерує та за бажанням користувача надсилає на електронну пошту звіт про результати самоосвітньої діяльності в обраному офіцером форматі (графік, діаграма, таблиця, текстовий документ) та за встановленими на початку критеріями, системою оцінювання. На основі отриманих даних офіцер здійснює аналіз ефективності розробленого ним самоосвітнього процесу, визначаючи його переваги та проблеми, а також окреслює шляхи та можливості покращення результатів процесу самоосвіти. Для вирішення проблемних аспектів самоосвітнього процесу офіцерам було запропоновано: встановити тему для обговорення в освітніх блогах, тематичних форумах за сферами діяльності, у закритій групі учасників в авторському мобільному додатку ADL тощо.

З метою визначення ефективності впровадження авторської моделі шляхом реалізації поетапної методики виділено контрольні (120 осіб) та експериментальні (120 осіб) групи офіцерів. У контрольних групах розвиток самоосвітньої компетентності здійснювався із застосування традиційних форм, методів, засобів навчання. В експериментальних групах авторську модель реалізовано в повному обсязі з використанням засобів комп'ютерних технологій у процесі індивідуальної та самостійної підготовки офіцерів та за допомогою мобільного додатку «Advanced Distributed Learning».

Аналіз результатів експериментального дослідження здійснювався на основі розроблених критеріальних показників рівнів сформованості самоосвітньої компетентності офіцерів на констатувальному та формувальному етапах експерименту

Таблиця 1

Критеріальні показники рівнів сформованості самоосвітньої компетентності офіцерів на констатувальному та формувальному етапах експерименту

% та абсолютне значення	Експериментальна група						Контрольна група					
	Констатувальний етап			Формувальний етап			Констатувальний етап			Формувальний етап		
	Низький	Середній	Високий	Низький	Середній	Високий	Низький	Середній	Високий	Низький	Середній	Високий
Мотиваційно-ціннісний												
абс	56	41	23	36	47	37	61	39	20	60	40	20
%	46,3	34,6	19,1	30,1	39,0	31,0	51,3	32,4	16,3	50,6	34,7	20,7
Організаційно-процесуальний												
абс	61	44	15	35	50	35	62	42	16	59	42	19
%	51,0	36,8	12,2	29,0	42,0	29,1	51,6	35,0	13,4	49,2	35,1	15,7
Когнітивно-технічний												
абс	72	35	13	32	45	43	70	35	15	68	39	13
%	60,6	28,9	10,5	27,0	37,5	35,6	58,5	29,3	12,3	56,6	32,2	11,2
Інформаційно-діяльнісний												
абс	65	39	16	33	46	41	65	34	21	61	37	22
%	53,9	31,8	13,4	27,9	38,4	33,8	54,1	28,4	17,5	50,7	30,9	18,3
Контрольно-оцінний												
абс	65	31	24	37	46	37	65	34	21	61	37	22
%	54,1	25,8	20,0	30,9	38,4	30,7	54,1	28,4	17,5	50,7	30,9	18,3

Експериментальна перевірка моделі розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ засвідчила позитивну динаміку у рівнях сформованості зазначеної компетентності в ЕГ групі порівняно з КГ.

Зокрема, у результаті впровадження методики реалізації авторської моделі в ЕГ високого рівня досягли 29,8 % офіцерів ЗСУ (в КГ – 15,5 %), середнього рівня – 45,2 % (в КГ – 35,7 %), з низьким рівнем залишилося 25 % респондентів (в КГ – 51,1 %). У контрольній групі зберігається незначна динаміка й тенденції розподілу офіцерів за рівнем сформованості самоосвітньої компетентності. Достовірність отриманих результатів перевірено за допомогою методів математичної обробки даних, зокрема оцінку відмінностей середніх значень двох вибірок визначено за допомогою t-критерію Ст'юдента. Нормальність розподілу кількісних ознак перевірено за допомогою використанням критерію Колмогорова-Смирнова. Гіпотезу щодо рівності генеральних дисперсій перевіряли шляхом визначення критерію Фішера.

На основі узагальнення результатів педагогічного експерименту з використанням методів їх статистичної обробки та порівняльного аналізу

виявлено позитивну динаміку кількісних і якісних змін у рівнях сформованості самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ експериментальної групи порівняно з контрольною, що представлено у табл. 1.

ВИСНОВКИ

На основі узагальнення результатів експериментального дослідження сформульовано такі **висновки**:

1. У результаті теоретичного аналізу наукової літератури, законодавчих документів та нормативних документів Міністерства оборони України, які регламентують освітній процес в Збройних силах України засвідчено, що проблема розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ засобами комп'ютерних технологій потребує комплексного розв'язання. На основі аналізу теоретико-змістового наповнення освітньо-наукової підготовки офіцерів в умовах масових відкритих дистанційних курсів з'ясовано щодо необхідність забезпечення цілеспрямованого навчання, яке не є завершеним і на певних етапах свого розвитку трансформується в самоосвіту.

На основі категоріального аналізу наукових джерел визначено сутність базових понять дослідження: «самоосвітня компетентність фахівця», «самоосвітня компетентність офіцера ЗСУ», «розвиток самоосвітньої компетентності офіцера ЗСУ засобами комп'ютерних технологій». Провідним поняттям у межах дослідження визначено *«розвиток самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ засобами комп'ютерних технологій»*, яке розглядається як цілеспрямований процес кількісних та якісних змін у мотиваційній, пізнавальній сфері, поведінці офіцера ЗСУ та професійній діяльності, який спрямований на формування та вдосконалення знань, умінь та навичок самоорганізації, самоконтролю, самоуправління та рефлексії в межах індивідуальної та самостійної підготовки за допомогою програмних продуктів навчального призначення, автоматизованих систем управління освітнім процесом, засобів дистанційного навчання.

Охарактеризовано провідні методологічні підходи (системний, андрагогічний, діяльнісний, суб'єктно-орієнтований, технологічний, компетентнісний) реалізація яких забезпечує розвиток самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ засобами комп'ютерних технологій.

2. Обґрунтовано основні структурні компоненти самоосвітньої компетентності офіцерів, до яких віднесено: мотиваційний, організаційний, процесуально-інформаційний, контроль-но-рефлексивний, особистісний. Окреслено сутнісне наповнення самоосвітньої компетентності офіцерів. Доведено, що використання засобів комп'ютерних технологій сприяє розвитку знань, умінь і навичок самоосвітньої діяльності. Визначено види ІКТ (веб-технології першого, другого та третього покоління, автоматизовані системи управління освітнім процесом (електронні журнали, електронні органайзери,

мережеві журнали та електронні журнали успішності самоосвітнього процесу), засоби види (мобільне, дистанційне, гнучке навчання) і засоби електронного навчання (дистанційні навчальні курси, мобільні додатки тощо) та можливості їх практичного застосування у розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів.

3. Розкрито зміст понять «критерій», «показник», «рівень». На основі розробленої структури самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ визначено критерії оцінювання (мотиваційно-ціннісний, організаційно-процесуальний, когнітивно-технічний, інформаційно-діяльнісний, контрольно-оцінний) та відповідні показники сформованості компетентності. Охарактеризовано три рівні сформованості самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ засобами комп'ютерних технологій: високий, середній, низький. Кожен з них характеризується критеріями та показниками, які розрізняють сутність комплексу знань, умінь, навичок, якими має оволодіти офіцер у процесі розвитку самоосвітньої компетентності засобами комп'ютерних технологій.

Обґрунтовано, що розвиток самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій зумовлений їх індивідуально-психологічними особливостями, потребами, що дає змогу використовувати в процесі освітньо-наукової діяльності нестандартні шляхи та методи, створювати в результаті порівняно новий продукт розумової діяльності.

4. Розроблено авторську модель розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій, яка включає чотири блоки: методологічно-цільовий, змістовий, організаційно-технологічний, діагностико-результативний. Визначено їх взаємозв'язок і взаємообумовленість.

Представлено поетапну методику розвитку досліджуваної компетентності засобами комп'ютерних технологій, яка включала підготовчий, організаційно-діяльнісний та діагностичний етапи. Доведено, що основні організаційні форми (самостійна робота, навчальні заняття, контрольні заходи, лекції-дискусії, вебінари, он-лайн тренінги тощо), методи (інтерактивні, індивідуальних проєктів, самоаналіз тощо) та засоби комп'ютерних технологій (веб-технології першого, другого та третього поколінь, тренажери тощо) сприяють розвитку самоосвітньої компетентності.

5. Упровадження авторської моделі здійснено шляхом реалізації поетапної методики розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій у процесі індивідуальної та самостійної підготовки за допомогою мобільного додатку «Advanced Distributed Learning», на основі якого було впроваджено дистанційний навчальний курс «Підготовка до самоосвітньої діяльності засобами комп'ютерних технологій».

Результати експериментальної перевірки засвідчили, що впровадження авторської моделі в освітній процес професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації офіцерів ЗСУ сприяло підвищенню якісного рівня їх самоосвітньої компетентності, а саме: показники високого рівня збільшилися на

14,3%, середнього – 16,1%. Кількість офіцерів, які мали низький рівень сформованості самоосвітньої компетентності на початку дослідження, зменшилась вдвічі на 30,4%.

Результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі під час самостійної та індивідуальної підготовки, у програмах курсів підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня офіцерів, а також покладені в основу розробки програм, навчальних посібників, програм тренінгів, методичних рекомендацій для офіцерів. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів. Подальшого дослідження потребують: проблеми розширення діагностичної та методичної бази з метою оптимізації самоосвітньої діяльності та розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів; зміст, форми, методи підвищення рівня сформованості самоосвітньої компетентності офіцерів; компаративний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку самоосвітньої компетентності засобами комп'ютерних технологій фахівців різних спеціальностей.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ *Наукові праці, у яких відображені основні наукові результати дисертації*

1. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Формування іншомовної комунікативної культури. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: зб. наук. праць. Острог: Національний університет «Острозька академія», вип. № 46, с. 118-223.
2. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Використання відеоматеріалів при викладанні іноземної мови у вищих навчальних закладах. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*: зб. наук. праць, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, кн. 3., с. 200-202. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2014_3_45
3. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Формування іншомовної мовленнєвої компетенції засобами відеоматеріалів. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*: зб. наук. праць, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, кн. 3., с. 175-176. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2014_3_45
4. Малярчук, Т.Ю., Даник, Ю.Г., 2018. Особливості самоосвітньої компетентності та суб'єктно-орієнтованого підходу в електронній освіті. *Військова освіта*: зб. наук. праць. Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. Київ, вип. № 1 (37), с. 198-219. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vios_2018_1_2.pdf
5. Малярчук, Т.Ю., 2015. Особливості застосування електронних платформ у навчальному процесі *Science and Practice in the Modern World*. Centre for Scientific and Practical Studies, United Kingdom, London, p. 19-21

6. Tamara Maliarchuk, Yuriy Danyk, 2015. «E-learning Application for Prevention, Detection and Therapy of Posttraumatic Stress Disorder», *International Journal of Humanities and Social Science*, vol. 5, no. 9 (1), p. 71-76

7. Tamara Maliarchuk, 2019. «E-Learning and Self-Directed Learning Competency», *International scientific journal «S-Direct 24»*, published under the auspices of NATO Defence Education Enhancement Program, No 4/ (9) Режим доступу: <https://www.sdirect24.org/kopia-nato-deep-no-8-1?fbclid=IwAR2jU1-U-CmBb668w2pUYXNg2WTxL6M0LhcpF6jUwUbAkKuMKAijobpOCGo>

8. Tamara Maliarchuk, Giorgi Kokhreidze, 2019. «Criteria, Indicators and Levels of Self-Directed E-Learning Competency Development», «*The Economist Quarterly International Scientific Practical Magazine* # 1-2 (52-53). Режим доступу: <http://loi.ge/media/pdf/Eko-1-2>

Наукові публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження

9. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Роль викладача у навчанні за допомогою блогів. *Сучасна освіта і наука в Україні: традиції та інновації*: зб. наук. праць. Київ: Ін-т освітньої та молодіжної політики, науково-учбовий центр прикладної інформатики НАН України, с. 286-291.

10. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Викладання іноземної мови засобами відеоматеріалів у вищих військових навчальних закладах. *Перший крок у науку*: зб. наук. праць. Київ: Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка, с. 201-206.

11. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Формування іншомовної мовленнєвої компетенції засобами відеоматеріалів. *Управління якістю підготовки фахівців*: зб. наук. праць, Одеса: Одеська державна академія будівництва і архітектури, ч. 1, с. 175-176.

12. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Навчання мовленнєвої компетенції у методиці викладання іноземних мов. *Сучасна освіта і наука в Україні: традиції та інновації*: зб. наук. праць. Одеса, с. 130-131.

13. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Методика застосування відео сюжетів на заняттях з англійської мови. *1025-річчя історії освіти в Україні: традиції, сучасність та перспективи*: зб. матеріалів. міжнарод. наук. конф. / заг. ред. В.О. Огнев'юк. Київ: НАПН України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, с. 271-280.

14. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Методика застосування відео сюжетів на заняттях з англійської мови. *Придніпровські соціально-гуманітарні читання*: зб. наук. праць. Кіровоград: Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, ч. 1, с. 103-106.

15. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Досвід впровадження модульного навчання. *Міжнародний науковий форум: наука і практика в сучасному світі*: зб. наук. праць. Київ: Центр наук.-практ. студій, с. 32-37.

16. Малярчук, Т.Ю., 2014. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх офіцерів Збройних Сил України. *Міжнародний науковий форум: наука і практика в сучасному світі*: зб. наук. праць, Київ: Центр наук.-практ. студій, с. 57-63.

17. Малярчук, Т.Ю., 2014. Вплив комп'ютерних технологій на розвиток самоосвітньої компетентності офіцерів Збройних Сил України. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку*: зб. наук. праць. Переяслав-Хмельницький: Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т імені Григорія Сковороди, с. 145-150.

18. Малярчук, Т.Ю., 2014. Андрагогічні засади застосування комп'ютерних технологій у розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів Збройних Сил України. *Наука України: перспективи та потенціал*: зб. наук. праць «Нова освіта». Одеса, с. 109-111.

19. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Формування писемного мовлення у військовослужбовців. *Сучасна освіта і наука в Україні: традиції та інновації*: зб. наук. праць. Житомир, с. 286-291.

20. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Формування писемного мовлення у військовослужбовців. *Мовні дисципліни в контексті розвитку сучасної вищої освіти*: зб. наук. праць. Харків: Нац. фарм. ун-т, с. 198-199.

21. Малярчук, Т.Ю., 2015. Особливості впровадження змішаного типу навчання для військовослужбовців. *Наука и новый мир*: зб. наук. праць. Горловка, с. 42-44.

22. Малярчук, Т.Ю., 2016. Розвиток самоосвітньої компетентності військовослужбовців Збройних сил України засобами суб'єктно-орієнтованого дистанційного навчання. *Проблеми створення, розвитку та застосування високотехнологічних систем спеціального призначення з урахуванням досвіду антитерористичної операції*: зб. наук. праць. Житомир: Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова, с. 192-193.

23. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2014. Формування іншомовної мовленнєвої компетенції у військовослужбовців: навч.-метод. посібник. Житомир: Житомирський військовий ін-т імені С.П. Корольова Державного університету телекомунікацій, 136 с.

24. Малярчук, Т.Ю., Іванцова, О.П., 2015. Формування писемного мовлення у військовослужбовців: навч.-метод. посібник. Житомир: Житомирський військовий ін-т імені С.П. Корольова, 108 с.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

25. Малярчук, Т.Ю., Даник, Ю.Г., 2017. Манипулятивные технологии гибридной войны. Манипуляция репутацией ключевых участников процессов противодействия гибридным влияниям, *Journal of Security and Defense Studies* № 23 (33) 2017, Institute for Defense Studies, Mongolia, Ulaanbaatar, с. 127-134.

26. Yuriy Danyk, Tamara Maliarchuk, Giorgi Kokhreidze, 2017. «Hybrid War Technologies» *International scientific journal «Business Engineering»*, Georgian Technical University, Georgian Academy of Engineering, p. 49-56. Режим доступу: <http://businessengineering.bpengi.com/home/2017/01-02>

27. Yuriy Danyk, Tamara Maliarchuk, Giorgi Kokhreidze, 2017. «Hybrid highly technological synergy of modern wars and military conflicts» *Journal Proceedings of the David Agmashenebeli National Defense Academy of Georgia*, 2017 (1), p. 14-21. Режим доступу: https://www.academia.edu/35491547/Synergy_of_Modern_Wars.pdf

28. Yuriy Danyk, Tamara Maliarchuk, Chad Briggs, 2017. «Hybrid War: High-tech, Information and Cyber Conflicts» PfP Consortium of Defense Academies and Security Studies Institutes, the *quarterly journal «Connections»* № 16, September, p. 5-19. Режим доступу: <http://connections-qj.org/ru/article/gibridnaya-voyna-hay-tek-informacionnye-i-kiber-konflikty>

29. Greg Simons, Yuriy Danyk and Tamara Maliarchuk, 2020. «Hybrid war and cyber-attacks: creating legal and operational dilemmas», *Global Change, Peace & Security journal*, DOI: 10.1080/14781158.2020.1732899

АНОТАЦІЇ

Малярчук Т.Ю. Розвиток самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ засобами комп'ютерних технологій. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2020.

Дисертацію присвячено дослідженню проблеми розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів ЗСУ засобами комп'ютерних технологій. У роботі проаналізовано стан означеної проблеми в науково-педагогічній літературі та практиці діяльності військових закладів вищої освіти та військових частин. Здійснено категоріальний аналіз базових понять, визначено поняття «самоосвітня компетентність офіцера» та «розвиток самоосвітньої компетентності офіцера засобами комп'ютерних технологій». Визначено провідні наукові підходи (системний, андрагогічний, діяльнісний, технологічний, суб'єктно-орієнтований), реалізація яких сприяє розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій.

У результаті дослідження виділено та аргументовано структурні компоненти, критерії, показники та рівні сформованості досліджуваної компетентності. З'ясовано засоби комп'ютерних технологій, які впливають на успішність розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів. Проведено аналіз результатів констатувального та формувального етапів експерименту. Експериментально перевірено та підтверджена ефективність впровадження авторської моделі та методики розвитку самоосвітньої компетентності офіцерів засобами комп'ютерних технологій за допомогою поетапної методики.

Ключові слова: неперервна освіта, самоосвіта, самоосвітня діяльність, засоби комп'ютерних технологій, дистанційне навчання, електронне навчання, мобільне навчання, самоосвітня компетентність офіцерів ЗСУ.

Малярчук Т.Ю. Развитие самообразовательной компетентности офицеров ВСУ средствами компьютерных технологий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Житомирский государственный университет имени Ивана Франко, Житомир, 2020.

Диссертация посвящена исследованию проблемы развития самообразовательной компетентности офицеров ВСУ средствами компьютерных технологий. В работе проанализовано состояние этой проблемы в научно-педагогической литературе и практике деятельности военных высших учебных заведений и воинских частей. Осуществлен категориальный анализ базовых понятий, определено понятие «самообразовательная компетентность офицера» и «развитие самообразовательной компетентности офицера средствами компьютерных технологий».

В результате исследования выделены и аргументированы структурные компоненты, критерии, показатели и уровни сформированности исследуемой компетентности. Выяснено средства компьютерных технологий, влияющих на успешность развития самообразовательной компетентности офицеров. Проведен анализ результатов констатирующего и формирующего этапов эксперимента. Экспериментально проверена и подтверждена эффективность внедрения авторской модели развития самообразовательной компетентности офицеров средствами компьютерных технологий с помощью поэтапной методики.

Ключевые слова: непрерывное образование, самообразование, самообразовательная деятельность, средства компьютерных технологий, дистанционное обучение, электронное обучение, мобильное обучение, самообразовательная компетентность офицеров ВСУ.

Maliarchuk T. Development of Ukraine Armed Forces Officers Self-Educational Competence by Computer Technologies. – Manuscript.

Dissertation for the Candidate Degree in Pedagogical Sciences (Doctor of Philosophy) in Specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, 2020.

The thesis is devoted to the study of the problem Ukraine Armed Forces officers' self-educational competence development by computer technologies. The work permeates the state of this problem in the scientific and pedagogical literature and the practice of military higher educational institutions and military units. A

categorical analysis of basic concepts was conducted. «Officer's Self-educational Competence Development by Computer Technologies» was defined as purposeful process of quantitative and qualitative changes in the motivational, cognitive sphere, behavior of the officer and professional activity, which is aimed at the formation and improvement of knowledge, skills and abilities of self-organization, self-control, self-management and reflection within individual and independent training with the help of learning management system, e-learning tools and different software products.

The main scientific approaches as systemic, andragogical, technological, subject-oriented and activity approach were applied to promote the development of Ukraine Armed Forces Officers Self-Educational Competence by Computer Technologies.

As a result of the study, the structural components, criteria, indicators and levels of formation of the studied competence were identified. The means of computer technologies influencing the success of Officer's Self-educational Competence Development have been indicated. The analysis of the results of the ascertaining and forming stages of the experiment is carried out. The step-by-step method of development of the studied competence by means of computer technologies proved that the main organizational forms (independent work, training sessions, control activities, lectures-discussions, webinars, online trainings, etc.), methods (interactive, individual projects, self-analysis, etc.) and computer technologies (web technologies of the first, second and third generations, simulators, etc.) contribute to the development of self-educational competence.

Implementation of the author's model Officers' Self-Educational Competence by Computer Technologies is carried out in the process of officers' individual and independent training using the author-designed mobile application for the first time as a mean for studied competence development. The mobile app gives an opportunity with the help of introduced step-by-step method to design individual learning management system. The represented e-learning course «Training for Self-Educational Competence Development by Computer Technologies» on the mobile app trained the officers to self-educational activity by computer technologies using author's method. The study additionally found a sensitive age of officers for the development of self-educational competence by means of computer technology, which may require further researches in the field of new methods and forms for development of Self-Educational Competence of different age categories.

The effectiveness of the implementation of the author's model using a step-by-step method has been experimentally tested and confirmed.

Keywords: continuing education, self-educational activity, means of computer technologies, distance learning, e-learning, mobile learning, self-educational competence of Ukraine Armed Forces officers.